

§ 198 Stivrra ja lávdegottiid čilgehusat dievasčoahkkimii

§ 198.1 Stivrra čilgehusat dievasčoahkkimii

Áššegirjijt

- Stivrabeavdegirji 2022-09-28, § 160.5.1
- ./ - Stivrra čilgehus áigodagas cuorjománnu– čakčamánnu 2022

Stivrra mearridii čakčamánu 28 -29 b 2022, § 160.5.1

ahte giedahallat ášši stivračoahkkimis golgotmánu 4 b.

Stivra mearrida

ahte bidjá stivrra čilgehusa ovdan dievasčoahkkimii.

Stivra evttoha Sámedikki mearridit

ahte bidjá stivrra čilgehusa áššebáhpiriidda.

Paragráfa dárkkistuvvo dakkaviđe

§ 198 Styrelsen och nämndernas redovisningar till plenum

§ 198.1 Styrelsens redovisning till plenum

Dokument

- . Styrelseprotokoll 2022-09-28—29, § 160.5.1
- ./ - Styrelsens redovisning för perioden april – september 2022

Styrelsen beslutade den 28 -29 september 2022, § 160.5.1

att behandla ärendet vid styrelsesammanträdet den 4 oktober.

Styrelsen beslutar

att överlämna styrelsens redovisning till plenum.

Styrelsen föreslår Sametinget besluta

att lägga informationen till handlingarna.

Paragrafen justeras omedelbart

Styrelsens redovisning till plenum i Skellefteå för period 2022-04-21 – 2022-09-16

Sametingets styrelse		
Ordinarie:	Ansvarsområde:	Ersättare:
Håkan Jonsson, ordförande	Miljö, klimat, internationella frågor, övergripande frågor	Marita Granström
Stefan Mikaelsson, vice ordförande	Miljö, klimat, internationella frågor	Martin Lundgren
Jan Rannerud	Rennäring, EU, mediapolitik samt näring	Vakant
Ulla-Karin Sarri	Språk, utbildning	Josefina Skerk
Marie Persson Njajta	Sanningskommission, Hälsa, äldre, idrott, Jämställdhet	Torkel Stångberg
Lars-Jonas Johansson	Kulturfrågor	Lars-Paul Kroik

Styrelsemöten

Styrelsen har under perioden haft följande protokollförda möten:

2022-05-03	§§ 84-96	Digitalt
2022-05-12	§§ 97-99	Digitalt
2022-05-13	§§ 100-101	Digitalt
2022-05-23	§§ 102-103	Digitalt
2022-06-01	§§ 104-112	Digitalt
2022-6-14--15	§§ 113-141	Digitalt
2022-06-20	§§ 142-143	Per capsulam
2022-07-05	§§ 144-146	Digitalt
2022-08-17	§§ 147-148	Digitalt
2022-08-29	§§ 149-158	Digitalt

Presidium och nämndernas/rådens verksamheter

Kultur-, närings-, rennärings-, språk-, hälso-, äldre och idrottsnämnden, valnämnden, presidiet, Samefonden, Nämnden för Sameskolstyrelsen samt ungdomsrådet lämnar särskild redovisning över sina verksamheter.

Val

Styrelsen beslutade 2022-04-05--07 att föreslå Helena Dådring ingå i referensgrupp för Socialstyrelsens arbete med nationella minoriteter och urfolket samer

Styrelsen beslutade 2022-04-07 att utse Ulla-Karin Sarri till Nordiska ministerråds insats "Små språk i Norden"

Styrelsen beslutade 2022-05-03 att utse Jan Rannerud till ledamot och Karin Mannela till ersättare i övervakningskommittén för Interreg Aurora 2021-2027

Styrelsen beslutade 2022-08-29 att utse Jan Rannerud till ledamot i Övervakningskommittén för de nio Regionalfondsprogrammen ERUF9 2021-2027

Styrelsen beslutade 2022-08-29 att utse Jan Rannerud till ledamot i Övervakningskommittén för Fonden för en rättvis omställning FRO 2021-2027

Styrelsen har deltagit på följande möten

2022-04-21	Styrelsens ordf. deltog på invigningen av Biennalen i Venedig (Bilaga 1)
2022-04-25	Styrelsens ordf. deltog i NSK förhandling digitalt
2022-05-03	Möte med Sveaskog och Muonio samebyar
2022-05-04	Vice styrelseordförande deltog vid mötet med Jåhkågaska tiellde och FN:s specialrapportör José Francisco Calí Tzays besök vid Gállok
2022-05-04	Styrelsens ordf. NSK förhandling
2022-05-06	Styrelsens ordf. NSK med oppositionen
2022-05-12	Styrelsens möte med oppositionen ang NSK
2022-05-12	Styrelsens ordf. deltog i möte med SVEASKOG
2022-05-16	Styrelsens ordf. deltog i konferensen "Tillsammans för nyindustrialisering" i Skellefteå (Bilaga 2)
2022-05-17	Styrelsens ordf. deltog digitalt i Forum för levande historier samtals om den samiska sanningskommissionen.
2022-05-18	Styrelsens ordf. deltog i seminarium i om den nya tidens nationella samiska kulturinstitution, Aejlies i Riksdagshuset i Stockholm
2022-05-19	Styrelsens ordf. deltog i Parlamentarikerkonferensen i Aanaar/Enare
2022-05-20	Styrelsens ordf. deltog i SPR rådsmöte
2022-05-24	Styrelsens ordf. deltog i SPR styrelsemöte

2022-05-31–06-02	Plenum Julevu/Luleå
2022-06-01	Möte med representanter för OECD i Luleå
2022-06-08	Styrelsens ordförande Myndighetsdialog (Bilaga 3)
2022-06-08	Sametingets styrgrupp för sanningskommission möte med sanningskommissionens ordförande och sekretariat
2022-06-18	Styrelsens ordf. deltog i sammankomst med Svenska kyrkan i Ammarnäs
2022-06-20–22	Styrelsens ordf. deltog i EU Sami Week i Bryssel (Bilaga 4)
2022-06-27–29	Styrelsens ordf. deltog i Nordiska rådets utskott i Reykjavik
2022-08-10	Styrelsens ordf. deltog i Kultur Sapmi i Gällivare (Bilaga 5)
2022-08-11	Styrelsens ordf. deltog i Samerådets konferens i Gällivare (Bilaga 6)
2022-08-12	Styrelsens ordf. deltog i Same-SM invigning i Arvidsjaur (Bilaga 7)
2022-08-17	Styrelsen deltog i möte med Kultursamverkansrådet i Kiruna
2002-08-23	Styrelsens ordförande deltog i möte med Sametingets Hälso,- äldre- och idrottsnämnd samt representanter för SSIF samt FA Sápmi i Jokkmokk
2022-08-25	Styrelsens ordf. deltog i möte med representanter från BEAC (Barents Euro Arctic Council) i Kiruna
2022-09-02	Styrelsemöte SPR
2022-09-02	Styrelsens ordf. deltog i digitalt möte med Regeringskansliet ang Nordisk samekonvention
2022-09-09–14	Styrelsens ordf. deltog i CPAR (Arctic Parliamentary Summit) möte i NUUK

Allmänt

Sametinget har under perioden haft 10 styrelsemöten, varav 9 har varit digitala och ett fysiskt i samband med plenum i Luleå.

En stor del av arbetet har fokuserats på den problematiska ekonomiska situationen. Det har bland annat inneburit att styrelsen prioriterat digitala styrelsemöten. Det har också inneburit generellt att även övriga möten har så långt som möjligt hållits digitalt.

Nordiska rådet

Styrelsens ordförande har haft möte med ordförande Eva Lindh i Nordiska rådets välfärdsutskott. Skälet till mötet var att försöka få ett permanent medlemskap för SPR i Nordiska rådet. Idag har SPR endast möjlighet att delta på utskottens möten men inte delta, debattera och ha mandat att rösta vid sessionerna som äger rum en gång per år. Av den anledningen deltog styrelsens ordförande på Nordiska rådets välfärdsutskotts möte i Reykjavik 27-29 juni.

Målet är att så fort som möjligt överlämna en hemställan att SPR får ett fast medlemskap i Nordiska rådet. Nordiska rådet beslutar i en rad ärenden som är av gränsöverskridande karaktär. Det är inte första gången SPR sökt medlemskap. SPR utformade och överlämnade en ansökan 2014 som emellertid inte godkändes.

Pensionsavsättning förtroendevalda

Sametingets plenum beslutade den 30 november – 2 december 2021 att sametingets förtroendevalda ledamöter med 40 % eller mer av en heltidstjänst ska omfattas av en pensionsavsättning som ska vara 14 procent på den pensionsgrundade inkomsten från Sametinget. Avsättningen görs till en pensionsbehållning.

Styrelsen beslutade 25-27 januari att kansliet fick i uppdrag att upphandla förvaltare för pensionsavsättningar. Kansliet valde Skandia. Styrelsen har därefter tagit upp ärendet vid ett flertal tillfällen. Enligt information från kansliet skulle första utbetalning ske vid löneutbetalningen i slutet av augusti. Den sista informationen var att det definitivt skulle utbetalas i slutet av september. Något som inte skett.

Sametingets styrelse har gjort följande uttalande angående samisk byggnad

Anita Gimvall är same och har i flera generationer nyttjat de marker som hon fortfarande bor inom. Hennes förfäder har fiskat i sjön Stenträsk i urminnes tider och har också där haft en fiskekåta för sitt uppehålle.

Anita har inte renar och är därför inte medlem i någon sameby. Därför anser företrädare för den svenska staten att hon inte har rätt att inneha en kåta vid Stenträsk.

Anita har nyttjat kåtan vid hennes fisketurer fram till en dag i april 2018 då kronofogden i uppdrag av länsstyrelsen brände ner den. Anita har emellertid åter byggt en kåta på samma plats.

Nu har kronofogden åter igen fått i uppdrag att bränna ner Anitas kåta. Exakt när det kommer att ske är inte bestämt men Anita har fått information om att detta kommer att ske.

Sametingets styrelse ser med stor oro hur företrädare för den svenska staten bränner ner samiska byggnader som innehas av samer. Av den anledningen bör alla befintliga samiska byggnader få stå kvar fram till dess den sk Renmarkskommittén är avslutad. Den kommittén kommer bli ge förslag om hur framtidens samebyar och hur medlemskapet ska vara utformad.

Slutligen kan det konstateras att den svenska staten även har bortsett ifrån att även Anita omfattas av renskötselrätten som vilar på urminnes hävd vilket fastställdes bland annat av den sk Girjas domen.

Sametingets huvudsäte

Styrelsen har 2022-06-01 beslutat att Giron är Sametingets kanslis huvudsäte.

Nordisk samekonvention

Ordförandena för de förhandlingsdelegationer som förhandlat om en nordisk samekonvention mellan Finland, Norge och Sverige har paraferat konventionstexten i januari 2017. Avsikten med konventionen är att stärka samernas rättigheter så att samerna ska kunna bevara, utöva och utveckla sin kultur, sina språk och sitt samhällsliv på ett sådant sätt att statsgränsernas negativa påverkan är så minimal som möjligt. Enligt konventionen ska Sametinget i respektive land ge sitt bifall till konventionen innan den undertecknas. Sametinget och Samiskt parlamentariskt råd behandlade konventionstexten vid flera tillfällen under 2017 och 2018 och beslutade att föreslå ändringar i konventionstexten för staterna. SPR skickade ett förslag för ändringar till regeringar i tre länder 7.6.2018 samt en påminnelse om frågan 11.12.2018. Hittills har endast den norska regeringen svarat på förslaget 8.9.2020.

Den svenska regeringen återupptog frågan under hösten 2021. Eftersom norska regeringen motsätter sig att ändra i den lagda konventionstexten så är en form av överenskommelse som ska biläggas konventionen under processande. Målet med denna är att tydliggöra konventionens innehåll. Den stora utmaningen har varit artikel 4 och 13 i konventionen. Det vill säga rätten till självbestämmande samt vem som beslutar om Sametingets röstlängd. Från Sametingens horisont har det samiska självbestämmandet utarmats av den andra ansatsen som berör konsultationsprocessen. Vad gäller sametingens röstlängd så anser SPR att staterna inte ska kunna lagstifta så att andra än samer kan komma i fråga i sametingens röstlängd. För att konventionen ska kunna antas krävs att konventionsförslaget föreläggs de tre Sametingen för beslut.

I processen var tanken att Sametinget i Sverige skulle besluta om konventionen vid plenum i Luleå som var vid månadsskiftet maj-juni. Det var också planerat om att parterna skulle underteckna konventionen 28 juni. Nu kom de tre sametingen och de tre regeringarna inte riktigt fram till ett gemensamt dokument varefter förhandlingarna lades ned. Den 2 september hade sametingets styrelseordförande ett möte med representanter från regeringskansliet om att eventuellt återuppta förhandlingarna. Det här mötet förankrades vid SPRs styrelsemöte och samtliga sametingen var eniga om att återuppta förhandlingarna. Nytt datum för att eventuellt underteckna konventionen är satt till den 18 januari 2023. Eftersom det krävs ett plenumsbeslut från samtliga Sameting så är det en mycket svår utmaning. Vår förhoppning är att vi kan senarelägga detta.

Hälso-, äldre- och idrottsfrågor

Hälso-, äldre- och idrottsfrågor hanteras löpande av Sametingets Hälso-, äldre- och idrottsnämnd som även samarbetar med Kunskapsnätverket för samisk hälsa. Nämnden redovisar sitt arbete i egen rapport till plenum. Styrelsens ansvariga för hälso-, äldre- och idrottsfrågor har under perioden haft dialogmöte med nämndsordföranden och kansliet för att stämma av aktuella frågor och nämndens arbete. Styrelsens ansvariga har även haft möte med Sofia Kling, huvudkoordinator för Kunskapsnätverket för samisk hälsa, för att diskutera aktuella hälsofrågor och behov för kunskapsnätverket.

Den 9 maj deltog styrelsens ansvariga för hälso-, äldre- och idrottsfrågor vid ett halvdagsseminarium om hur Sápmi påverkats av pandemin – "Effects of Covid-19 on Arctic & Indigenous health". Artiskt och nordiskt seminarium. Arrangör var forskargruppen Lávvuo vid institutionen för epidemiologi och global hälsa vid Umeå universitet, Umeå Transformation Research Initiative (UTRI), externa forskare m.fl. Vid seminariet deltog styrelsens ansvariga för hälsofrågor Marie Persson Njajta i en panel tillsammans med Tonje Johansen, Samerådet, Pekka Aikio, fd president Sametinget i Finland och Sofia Kling, huvudkoordinator för Kunskapsnätverket för samisk hälsa.

Sametinget har ett flertal pågående samarbetsprocesser med Umeå universitet och forskargruppen Lávvuo – forskning och utbildning för samisk hälsa, på Institutionen för Epidemiologi och Global Hälsa, framför allt angående uppdragsforskning som universitetet bedriver på uppdrag av Sametinget. Ett exempel är den samiska folkhälsoundersökningen, som genomförts på delat uppdrag av Sametinget och Folkhälsomyndigheten. Universitetet arbetar med att skapa ett system för att följa samers hälsa, bl.a. genom att upprepa folkhälsoundersökningen vart fjärde år. Samarbete med Umeå universitetet pågår även med delar av Sametingets jämställdhetsuppdrag och delen som rör hälsa, (läs mer under "Jämställdhet").

Tidigare har styrelsens ansvariga för hälso-, äldre- och idrottsfrågor haft kontakt med Umeå universitet för att diskutera ett hälsoseminarium i samband med plenum. Hälsofrågorna är ständigt aktuella och behöver lyftas och kunskapshöjas på en mängd olika sätt. Att genomföra ett hälsoseminarium ligger i linje med den motion plenum antog i Sundsvall i februari 2021. Under plenum i oktober 2022 kommer Sametingets ledamöter att ta del av ett hälsoseminarium med bland annat aktuell forskning samt ges tillfälle att diskutera hälsofrågor. Sametinget kommer fortsätta samverka med flera aktörer inom hälsoområdet.

Styrelsen ser ett stort behov av olika insatser på det samiska hälsoområdet. Sametinget behöver resurser och uppdrag för att kunna arbeta med hälsofrågor långsiktigt, målinriktat och med kontinuitet. Detta är en strävan styrelsen fortsätter arbeta med för att det ska kunna realiseras. Kunskapsnätverket för samisk hälsa behöver även stärkas.

Styrelsens ordförande har haft möte med Hälso, äldre och idrottsnämnden i Jokkmokk den 23 augusti 2022, deltog gjorde även Samernas Idrottsförbund och FA Sápmi. Vi kan konstatera att de samiska idrottsförbunden har det svårt ekonomiskt och vet inte från år till år hur mycket medel de ska få. Det är således av största vikt att idrotten får ett fast anslag från de kulturmedel som beviljas Sametinget. Vi ser att den samiska idrotten behöver utvecklas och det är hög tid att fastställa en idrottshandlingsplan för Sametinget. Styrelsen har samisk idrott som ett prioriterat mål i kommande budget och vill uppmärksamma ledamöterna i Sametinget vad idrotten har för betydelse för hälsovinster även för den samiska befolkningen.

Idrott, motion och fysisk aktivitet kan ge stora hälsovinster och leda till väsentliga minskningar av samhällets kostnader. Ju större risk vi har för ohälsa desto större vinst är det att idrotta.

Riksidrottsförbundet (RF) arbetar för idrott för alla – hela livet. Det mår hela samhället bra av. Vinsterna för individ och samhälle är mycket stora om idrottsrörelsen exempelvis kan få en basketspelare eller simmare i 25-30, som annars hade lagt av och övergått till en stillasittande livsstil, att fortsätta idrotta och vara allmänt fysiskt aktiv. Vinsten består av fler levnadsår och ökad livskvalitet. Därtill kommer besparingar för samhället.

För en person i 70–80-årsåldern som lever ett fysiskt aktivt liv i stället för ett stillasittande liv, är de potentiella vinsterna väsentligt större än för medelålders. Förutom individens bättre hälsa minskar samhällskostnader som beror på en lägre risk att drabbas av sjukdomar hos äldre.

Hälsoekonomiska vinster: Ungdomar

Forskningen visar att om idrottsrörelsen når ytterligare 100 ungdomar kan följande hälsovinster och besparingar förväntas:

- 5 ungdomar kommer inte drabbas av depression.
- 25 ungdomar kommer inte ha symtom som magont, huvudvärk med mera.
- En mindre besparing görs i sjukvården för ett antal färre läkarbesök och mindre konsumtion av antidepressiva läkemedel.
- Skolresultat kommer att förbättras för minst 5 elever tack vare mindre sjukdom/symtom.

Hälsoekonomiska vinster: Vuxna

Forskningen visar att om idrottsrörelsen når ytterligare 100 medelålders vuxna så att de idrottar och motionerar regelbundet (snitt minst 30 min per dag på en hälsofrämjande nivå) kan följande hälsovinster och besparingar förväntas före 65 års ålder:

- 1 dödsfall mindre, vilket kan antas motsvara 20 vunna levnadsår.
- 2 färre får typ 2-diabetes.
- 5 färre får hjärtinfarkt.
- 15 färre får högt blodtryck.
- Ökad livskvalitet för personer över 50 år med begynnande ohälsa.
- En liten minskning i hälso- och sjukvårdskostnader som huvudsakligen handlar om enstaka besök i primärvården.
- 500–5 000 kronor mindre i kostnad per person och år för frånvaro från arbete.

Av dessa vinster är höjd livskvalitet den mest betydande.

Hälsoekonomiska vinster: Äldre

- De viktigaste vinsterna är fler levnadsår och fler friska år.
- Regelbunden fysisk aktivitet leder till vinster i livskvalitet.
- Vård och omsorgskostnader minskar väsentligt för demenssjukdomar, fallolyckor, typ 2-diabetes, stroke och funktionsnedsättning (muskelförtvinning).

Texten ovan är ett förenklat utdrag ur kapitlet "[Hälsoekonomiska aspekter på idrott](#)" i Riksidrottsförbundets FOU-rapport Idrottens samhällsnytta.

Samisk idrott inrymmer många fler dimensioner än enbart det hälsomässiga, inkluderat en social och kulturell dimension. Samisk idrott utgör en viktig källa till samisk gemenskap, identitetsstärkning och kan även bidra till att motverka psykisk ohälsa m.m. Det samiska folkets rätt till självbestämmande, respekt för våra urfolksrättigheter och vår kulturella identitet behöver även innefatta samiska idrottsfrågor och baseras på en helhetssyn. Ansvar för ett framtagande av ett idrottspolitiskt handlingsprogram ligger hos hälso-, äldre- och idrottsnämnden.

Renmarkskommittén

Regeringen tillförde fler direktiv för renmarkskommittén som utreder konsekvenserna av Girjasdomen och en ny renskötselagstiftning. Näringsdepartementet bjöd in Sametinget till konsultationer om tilläggsdirektiven som skedde den 12 maj. En riksdagsmajoritet hade ställt sig bakom en begäran om att renmarkskommittén i sitt arbete även ska ta hänsyn övriga lokalbefolkningens, tornedalingars och övriga invånares kultur, traditioner och behov av jakt och fiske samt näringsverksamhet. I övrigt skulle de ursprungliga direktiven ligga fast om att utreda

samebyarnas ensamrätt till småviltjakt och fiske och hur jakt- och fiskerättigheterna ser ut för övriga samer. Styrelsen ansåg att det inte är nödvändigt med några tilläggsdirektiv till Renmarkskommittén. Kommittén har att förhålla sig till den sk Girjasdomen, vilket ska utreda en ny rennäringslag. Det uppfyller nuvarande kommittédirektiv enligt nedan. Kommittén ska bland annat bedöma inom vilka delar av statligt ägd mark dels inom åretruntmarkerna, dels ovanför den så kallade lappmarksgränsen när renskötsel är tillåten där, som samebyar i förhållande till staten genom urminnes hävd har ensamrätt att upplåta småviltsjakt och fiske. Delbetänkandet ska redovisas senast den 21 november 2022. Därefter ska kommittén bland annat: föreslå hur samebyarna bör vara organiserade. Bedöma om en förlikningsmekanism bör inrättas för att lösa tvister mellan samebyar, markägare och andra nyttjanderättshavare till mark som har med frågor om renskötselrätt att göra. Modernisera språket och förtydliga terminologin i renskötsellagstiftningen. Analysera om en rätt till jakt och fiske även tillkommer de samer som inte är medlemmar i samebyar, och vid behov föreslå författningsreglering eller andra åtgärder för att säkerställa den rätten, och föreslå de ändringar som kan krävas i annan lagstiftning om hänsyn till renskötseln.

Styrelsen beslutade att avvisa förslag till tilläggsdirektiv till renmarkskommittén, som också framfördes vid mötet med Näringsdepartementet.

Riksdagen beslutade emellertid tilläggsdirektiven att kommittén under sitt arbete ta fram sina förslag ta hänsyn, förutom till samernas rättigheter, även till den övriga lokalbefolkningens, däribland den nationella minoriteten tornedalingar, och övriga invånares kultur, traditioner, intressen och behov av att kunna jaga och fiska samt till annan näringsverksamhet såsom skogsbruk och turism, och att lämna nödvändiga författningsförslag eller förslag till andra åtgärder som kan motiveras av tilläggsdirektiven.

Styrelsen beslutade den 5 -7 april att i processdirektiven till Sametingets utredning om samebyns organisering utöka referensgruppen med en person med stark anknytning utanför samebyarna.

Styrelsen har också beslutat att inlämna framställan till regeringen om förlängd tid att inlämna Sametingets interna utredning till och med den 31 augusti 2023.

Jämställdhet

I oktober 2021 beslutade regeringen att anslå 5,8 miljoner kronor fram till år 2024 för Sametingets arbete med jämställdhet och förebyggande insatser för att bekämpa mäns våld mot samiska kvinnor och flickor. Sametinget ska vid genomförandet av uppdraget utgå från Sametingets kartläggning av jämställdhet i det samiska samhället (Ku2021/01191). I de jämställdhetsfrämjande åtgärderna och i arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot samiska kvinnor och flickor ska Sametinget utgå från sitt förslag om att förbättra kunskapsläget samt utveckla och koordinera insatser inom området.

Sametinget gav 2021 i uppdrag till Institutionen för Epidemiologi och Global Hälsa vid Umeå universitet att genomföra delar kring jämställdhetsuppdraget genom att undersöka våldsutsatthet bland samiska kvinnor samt erfarenheter inom samhällets stödsystem för samiska kvinnor som söker hjälp för våld i nära relationer. Uppdraget sker i samverkan med olika aktörer.

Under perioden har styrelsens ansvariga för jämställdhet haft löpande kontakt med kansliet för lägesuppdatering.

Sametinget har genomfört en rekryteringsprocess för att anställa en projektledare som på heltid ska

arbeta med Sametingets jämställdhetsuppdrag i en tidsbegränsad anställning. Ett långsiktigt mål är att säkerställa finansiering för en fast tjänst för att kontinuerligt kunna arbeta med dessa frågor.

Projektledaren kommer börja med att se över projektplanen för Sametingets jämställdhetsarbete.

Samverkanspartner i arbetet är Umeå universitet, samebyar, samiska organisationer, institutioner, föreningar och företag samt övriga relevanta myndigheter och organisationer såsom länsstyrelsen, nationellt centrum för kvinnofrid/Kvinnofridslinjen m.fl. Den övergripande målsättningen med arbetet är att främja samisk jämställdhet, motverka våld mot samiska kvinnor samt i övrigt motverka våld i nära relationer.

Kultur

Styrelsen har haft ett möte med Kultursamverkansrådet. Kultursamverkansrådet består av Kulturrådet (ordförande), Konstnärsnämnden, Kungliga biblioteket, Länsstyrelserna (via Länsstyrelsen i Gotland), Nämnden för hemslöjdsfrågor, Riksteatern, Riksantikvarieämbetet, Riksarkivet, Statens konstråd och Svenska Filminstitutet.

Ett av deras mål är att arbeta uppsökande och främjande och föra dialog med andra bidragsgivare och arrangörer för att bidra till förbättrade förutsättningar på lokal nivå för nationella minoritetsaktörer.

Många av institutionerna som ingår i Kultursamverkansrådet har ekonomiska medel att fördela till samisk verksamhet och genom att ha kontakter och informationsutbyte med Sametinget är tanken att fler samer får information om hur och var man har möjlighet att söka bidrag.

Styrelsen har deltagit på ett seminarium i Jokkmokk angående repatrieringsfrågor. På seminariet framfördes vikten av att Sametinget är ett nav i processen och en första kontakt när återbegravningar och återbördande av föremål ska genomföras.

Styrelsen har haft som mål att genomföra ett seminarium vid kommande höstplenum om repatriering och återbördande av föremål. Presidiet har dock meddelat att detta först kan genomföras under plenum i februari, eftersom de redan förberett ett seminarium om samisk hälsa.

De heliga föremål som stulits från Sápmi, sk Seitar/vearoegierkie, trummor / ceremoniella föremål, är en viktig kommande del av repatrieringsarbetet. Hur dessa ska återföras och bevaras? Det är ytterligare en fråga som bör diskuteras. Behovet av etiska riktlinjer och handlingsplan för repatriering, lyser allt starkare. Kanske till och med att frågan om samisk repatriering, borde vara föremål för en egen SOU- utredning, eftersom resurser saknas i dagsläget hos Sametinget, samt att vikten av samiska museer blir allt starkare.

Svenska staten har onekligen ett ansvar för hur den har handlat gentemot samerna och låtit samer bli behandlade, under tvångskristnandet, samt under rasbiologins tidevarv. Det är därför viktigt att låta alla samer få komma till tals, eftersom detta rör hela vårt folks historia.

Vid repatrieringen i Arjeplog 9 september sändes en skriftlig hälsning från Sametinget.

Styrelsen har även gjort ett yttrande till Storumans kommun ang. detaljplan inför exploateringar i Tärnaby. Vi har ett krav att Kommunen ska konsultera med Sametinget, innan detaljplanen antas.

Detaljplanen syftar till en utbredning av turistboenden, som kan riskera att kulturella områden skadas, samt att en järnvägsdragning planeras till Tärnaby, förmodligen med tanke på gruvplanerna i Rönnbäck.

Mediepolitiken

Styrelsen har haft möte med SVT 17 maj i Stockholm med fortsatt dialog om medieutvecklingen. Mötet var ett möte där utbyte av information skedde, bl. a visades lokalerna och arbetsplatser upp. I övrigt togs det kommande arbetet för nästa tillståndsperiod upp från SVT:s sida.

Sanningskommissionen

Den 26 april höll Sametinget en föreläsning om Sametingets arbete inför en sanningskommission för forskarnätverket Båskoes vid Mittuniversitetet. Föreläsningen planerades och genomfördes av informatör Marie Enoksson och Marie Persson Njajta, sammankallande för Sametingets styrgrupp.

Den 3 juni 2022 utsåg statsrådet Jeanette Gustafsdotter ledamöterna till sanningskommissionen som ska granska statens övergrepp mot det samiska folket och enskilda samer. Ledamöterna har utsetts i nära dialog med Sametinget via Sametingets styrgrupp för en sanningskommission. Styrgruppen består av representanter från alla sametingspartier och har arbetat intensivt med frågan. Arbetet med sanningskommissionen har varit och är högt prioriterat för Sametinget för att se till att kommissionen ska komma i gång så fort som möjligt. Sammankallande för Sametingets styrgrupp har även haft tät kontakt med departementet inför beslutet.

Den 8 juni 2022 hade Sametingets styrgrupp möte med sanningskommissionens ordförande Kerstin Calissendorff, huvudsekreterare Jon Dunås samt sekreterarna Kaisa Huuva, Sanna Vitestam och Raijja Kärkkäinen Eriksson.

Då två ledamöter begärt entledigande från sanningskommissionen pga personliga skäl, har Sametingets styrgrupp arbetat med att ta fram förslag på ersättare.

Näring

Sametingets styrelseordförande har haft en rad möten med Sveaskog för att diskutera Rennärings utmaning när det gäller det moderna skogsbruket. Diskussioner om hur samebyarnas samråd ska kunna förbättras har också varit en angelägen fråga.

Trafikverket planerar för Norrbotniabanan som är en planerad järnväg mellan Umeå och Luleå. Järnvägen kan ses som en förlängning av Botniabanan. Det råder en oro för Järnvägens inverkan på renskötseln. Styrelsen har 2022-05-03 beslutat att begära konsultation med Trafikverket angående Norrbotniabanans sträckning.

Språk

Sametingets styrelse deltog i tvådagars seminariet som hölls i Julevu i maj månad på temat språkteknologi. Seminariet är ett samarbete mellan de tre sametingen i Sverige, Norge och Finland. Seminariet inleddes med föreläsningar om språkteknologi ur olika aspekter, språkliga såväl som tekniska och värdegrundande. Diskussionsgrupper bildades och tog sig därefter an uppgiften att

diskutera ämnet utifrån olika frågeställningar. Gruppernas diskussionsunderlag redovisades för seminariet.

Språkteknologiseminariet "Mija Tekno" ska mynna ut i en handlingsplan med mål och aktiviteter för arbetet under Urfolksdekaden IDIL 2022-2032.

2022-06-10

Sametingets styrelse deltog i digitalt möte med Advisory board, rådgivande organ i arktiska urfolksregionen, inför 6e GTF mötet i Paris. Med sametingsrådet Mikkel Eskil Mikkelsen, Sametinget i Norge och president Aluki Kotierk, Tunngavik Kanada diskuterades Urfolksdekaden, IDIL, och kommande punkter på 6e GTF mötet i juni.

2022-08-05

Sametingets styrelse deltog i digitalt möte med norska och finska sametingets språkansvariga Mikkel Eskil Mikkelsen (No) och Anni Koivisto (Fi). Samtal kring utbildningsfrågor och framtida möjligheter beträffande gränsöverskridande samarbete och de tre sametingens gemensamma seminarium Mijá tekno/ Språkteknologi i Luleå, 10-11 maj behandlades. Resultatet av seminariet mynnar ut i ett gemensamt flaggskeppsprojekt på det språkteknologiska området, som sammanfattas enligt nedan:

Sammanfattning av Mijá tekno – IDIL2022-2032-flaggskeppsprojekt

I slutet av 2019 antog FN:s generalförsamling en ny resolution (A/RES/74/135) efter uppmaningar från FN:s permanenta urfolksforum, där det beslutades att perioden 2022-2032 ska vara det internationella decenniet för urfolksspråk (IDIL 2022-2032). Språkdecenniet är en global samarbetsmekanism vars mål är synliggöra urfolksspråkens kritiska situation, och mobilisera myndigheter och andra aktörer att bevaka, revitalisera och utveckla urfolksspråken.

I samband med urfolksspråksdecenniet har sametingen i Norge, Sverige och Finland beslutat att genomföra ett gemensamt flaggskeppsprojekt på det språkteknologiska området, vars syfte är att stärka de samiska språkens ställning i den digitala världen. Sametingen ska i flaggskeppsprojektet öka och stärka samiskt KORPUS-material, stärka den samiska språkteknologiska miljön, arbeta för att samiskan ska få tillgång till produkter från stora teknologiföretag, forma etiska regler för samisk språkteknologi, och fungera som stöd för andra urfolk i språkteknologiska frågor.

Mijá tekno – IDIL 2022-2032- flaggskeppsprojekt

Språket är en människas grundläggande färdighet som börjar utvecklas från födseln, och som följer personen hela livet. Med språket kommunicerar vi med andra och uttrycker känslor, tankar och drömmar. Med språket arbetar vi tillsammans och vi förstår världen som omger oss, och med dess hjälp bär vi på både kunskap, historia, världsbilder, tro och traditioner, som har samlats in genom flera generationer. Språket är också viktigt för människans identitet, och det berättar vilka vi är som människor. Språket är ett kommunikationssätt som finns inom alla mänskliga domäner. Människors möjlighet och frihet att använda sitt språk är en förutsättning både för människovärde, samexistens och välmående, och även för samhällets hållbara utveckling. Med språket kan människor också forma ekonomiska värden och fördelar, som i sin tur påverkar möjligheter, forskning, utveckling, teknologisk överföring och innovation. Genom språket formar vi framtiden.

En stor del av världens språk är hotade och man antar att cirka 40 % av världens ungefär 7 000 språk kan försvinna. De flesta av världens hotade språk är urfolksspråk, vilket innebär att om språken försvinner så försvinner också viktiga kunskapssystem. Förlusten av språk – särskilt urfolksspråk – är kopplat till att många urfolk har upplevt strukturell diskriminering och marginalisering, vilket bland annat har urholkat och förvärrat situationen för urfolksspråk. Många urfolk har problem både i samband med klimatförändringar och tvångsförflyttningar. Att de inte får utbildning och att det saknas resurser hör också till urfolkens vardag. I många urfolksområden händer det att föräldrar och

äldre inte kan föra språket vidare till barn, och att urfolksspråket inte längre betraktas som ett dagligt språk. Det finns därför ett stort behov av att skydda, revitalisera och utveckla urfolksspråk över hela världen.

Allt eftersom samhället utvecklas följer ett språk med i utvecklingen. Under de senaste decennierna har språkteknologin och digitaliseringen gjort stora framsteg. Språkteknologin erbjuder olika verktyg och hjälpmedel som förenklar språkanvändningen. Ändå är det så att det på många språk, framför allt för urfolksspråk inte finns förutsättningar och möjligheter att utvecklas på samma sätt som med majoritetsspråket. I ett globalt perspektiv finns det språkteknologiska verktyg i olika kvalitetsnivåer för under 100 språk, under 10 språk har en hel del verktyg, och bara på engelska finns det många språkteknologiska verktyg. Cirka 98% av världens språk har nästan inga språkteknologiska verktyg alls. Detta orsakar en digital skevhet, där det på vissa språk erbjuds bättre möjligheter och förutsättningar för att synas och användas i samhället. Denna uppdelning gör också att de språk som inte har digitala verktyg kan försvinna helt.

IYIL 2019 och IDIL 2022-2032

På FN:s årliga generalförsamling i 2016 antogs resolutionen (A/RES/71/178), där man förklarade 2019 som Det internationella året för urfolksspråk (IYIL2019) på uppmaning från FN:s permanenta urfolkssforum. International Year of Indigenous Languages (IYIL2019) syftade till att fokusera på urfolksspråk globalt och att lyfta de problem som urfolk upplever, bland annat i samband med språk. I slutet av 2019 års anordnade UNESCO den internationella urfolkskonferensen LT4All (Language Technologies' for all).

I samband med det internationella urfolksspråkåret 2019 uttryckte urfolken själva att ett år inte är tillräckligt för att språken ska kunna nå en framväxt, och krävde att perioden skulle förlängas. I slutet av 2019 deklarerade således FN:s generalförsamling en ny resolution (A/RES/74/135) efter FN:s permanenta urfolkssforums uppmaningar, där det beslutades att perioden 2022-2032 ska vara den internationella urfolksspråkdekaden (IDIL 2022-2032). IDIL 2022-2032 deklarationen var också en av huvudslutsatserna från IYIL2019.

International Decade of Indigenous Languages 2022-2032 (IDIL 2022-2032) syftar till att vidta IYIL2019 arbete och arbetsmetoder, att fortsätta synliggöra urfolksspråkens kritiska situation, och att mobilisera myndigheter och andra intressenter att bevaka, revitalisera och utveckla urfolksspråk. Det internationella årtiondet är en viktig samarbetsmekanism eftersom det ökar medvetenheten om ett globalt tema – det vill säga urfolksspråk - och mobiliserar olika aktörer till att ta sig an uppgiften gemensamt. Urfolksspråkdecenniet öppnar möjligheter att tillsammans utveckla politik, säkerställa kontinuitet i åtgärder, uppmuntra samarbeten mellan olika aktörer, fullborda mänskliga rättigheter, och initiera nödvändiga åtgärder för att stödja och stärka urfolksspråk över hela världen.

I 2021 har urfolk tillsammans med UNESCO bildat en gemensam global handlingsplan för International Decade of Indigenous Languages för (The Global Action Plan of the International Decade of Indigenous Languages). Den globala handlingsplanen innehåller grundläggande principer för åtgärderna. Den redogör också för ramverk, genomförande, uppföljning, utvärdering och styrelsestrukturer under perioden. Den globala handlingsplanens mål är att uppnå ett starkt och kontinuerligt globalt samarbete så att man kan skapa en positiv inverkan och sociala förändringar som tar hänsyn till urfolk och urfolksspråk. Ett av huvudmålen i handlingsplanen är att språkteknologi ska vara tillgänglig även för urfolk. I handlingsplanen vill man också säkerställa att genomförs flaggskeppsprojekt som stärker urfolks situation i hela världen.

Samisk språkteknologi

Under 2001 etablerades Giellatekno - Senter for samisk språkteknologi vid universitetet i Tromsø. Giellatekno har specialexpertis på samiska språk och annan cirkumpolär och minoritetsspråklig språkteknologi och forskning. 2005 etablerades Divvun som producerar korrekturverktyg och språkteknologi på samiska språk och på andra urfolksspråk och minoritetsspråk. Giellatekno och Divvun har stått i centrum både i processen att utveckla och i processen att forska om samisk språkteknologi.

Nu finns det onlineordböcker, korrekturprogram, tangentbord (för datorer och telefoner), talsyntes (från nordsamiska), språkprogram, översättningsminne (mellan samiska språk och andra språk), och översättningsprogram (från nordsamiska till norska, mellan nordsamiska och lulesamiska, och mellan nordsamiska och enaresamiska) på samiska. Det finns ett stort behov av att stärka samisk språkteknologi så det kan produceras flera språkteknologiska verktyg förenklar användningen av samiska språk i den digitala världen.

Flaggskeppsprojekt

Sametingen i Norge, Finland och Sverige har tillsammans valt att följa upp språkdekaden på ett sådant sätt att de organiserar gemensamma aktiviteter och strategier för utvecklingen av samiskan. Våren 2021 arrangerade sametingen en gemensam digital workshop där man hade bjudit in samiska forskningsinstitutioner och ungdomsorganisationer. Syftet med workshopen var att höra vilka behov det samiska samhället har när det gäller de samiska språken, och hitta möjliga teman till ett gemensamt flaggskeppsprojekt. De teman som tydligt framhölls på workshopen var *språkteknologi* och *barn och ungas språk*.

Sametingsrådet i Norge (23.3.21, sak 049/21), Sametingets styrelse i Finland (20.5.21, sak Sh 6 § 6/2021) och Sametingets styrelse i Sverige (16–17.6.21, sak 96 §) har följt upp förslaget om att samarbeta om det gemensamma förprojektet (flaggskeppsprojektet), och har beslutat att flaggskeppsprojektets tema ska vara språkteknologi och barn och ungas språk.

Sametingen har i början valt att initiera flaggskeppsprojekt i språkteknologi. Våren 2022 arrangerade sametingen ett gemensamt språkteknologiseminarium *Mijá tekno* i Luleå, där man bjöd in den samiska allmänheten. På seminariet var det både föreläsningar, paneldiskussioner och workshop, och målet var att identifiera och konkretisera samiska språkteknologiska behov som Sametingen kan samarbeta om under språkdecenniet. Målet är att initiera ett språkteknologiskt flaggskeppsprojekt som omfattar alla samiska språk. Efter seminariet har Sametingen sammanfattat resultaten och utformat gemensamma strategier för samisk språkteknologi som man vill satsa på under de kommande tio åren.

Det råder en kritisk brist på texter på alla samiska språk och det finns ett stort behov av att samla in allehanda texter så det kan byggas upp ett bra korpusmaterial. Korpusmaterialet är digitalt textsamlingsmaterial som fungerar som grundmaterial när man vill skapa språkteknologiska verktyg, och som även är viktigt i samisk språkforskning. Om man ska kunna forma samiska språkteknologiska verktyg som fungerar och som är användbara i samiskan, behövs ett omfattande och grundligt korpusmaterial. Det är viktigt att både det skriftliga materialet och röstmaterialet samlas på ett sådant sätt att det kan användas i framtida språkteknologiska verktyg och forskning. Därför anser sametingen att det är viktigt att samla så mycket korpusmaterial som möjligt, och föra det vidare till Divvun/ Giellatekno, så att materialet kan läggas till den samiska korpusen. Eftersom de samiska språken är morfologiskt komplexa språk, så har de också många andra behov än andra språk.

Sametingen anser det som nödvändigt att stärka den samiska språkteknologimiljön. Divvun och Giellatekno (på UiT Norges arktiska universitet) har utvecklat bra verktyg som har gjort stor nytta för

de samiska språken, och för andra urfolksspråk och minoritetsspråk. Giellatekno och Divvun har dock inte tillräckligt med resurser och arbetskapacitet att uppfylla alla behov som finns i det samiska samhället. Om vi i i framtiden ska kunna tillgodose det samiska samhällets språkteknologiska behov måste den samiska språkteknologimiljön stärkas. Sametingen förväntar sig också att staterna tar ansvar och att man tillsammans stärker den samiska språkteknologiska miljön och stödjer de samiska språken i framtiden.

Teknologigiganter som Google, Microsoft, Apple och andra implementerar språkteknologiska verktyg till större språk. Små språk, som ex. urfolksspråk, får inte åtkomst till den marknaden. Det största problemet är att stora teknologiföretag inte använder öppna källkoder, vilket innebär att andra, mindre språk inte får åtkomst till verktygen utan teknologiföretagens tillåtelse. Sametingen ser det som mycket negativt att små språk inte erbjuds samma förutsättningar och utgångspunkt för språkutveckling. Digital kommunikation är numera dominerande i all informationsutbyte, och när de små språken inte når denna domän, försummas de. Därför anser sametingen att små språk ska få utvecklas på samma sätt som större språk, och få tillgång till den språkteknologiska marknaden. Sametingen förväntar sig också att staterna gör en insats i denna fråga och de uppfyller de samiska språkens behov på samma sätt som majoritetsspråkets behov.

Sametingen anser det också som viktigt att stödja och hjälpa andra urfolk i världen. Otillräcklig språkteknologi är ett problem som urfolk över hela världen upplever, och som det är svårt att lösa utan gemensamma insatser. Därför är det viktigt att urfolk samarbetar i dessa frågor.

I dagsläget är språkteknologi det centrala verktyget för språkanvändning och språkutveckling. Språkteknologin blir viktigare från år till år, och den anses nu vara en förutsättning för språkens överlevnad. Man måste dock inom språkteknologi också vara försiktig. Om teknologin utvecklas på fel sätt och under fel förhållanden kan det försvaga språket. De samiska språken är i en så utsatt situation att det är nödvändigt att noggrant undersöka vilka lösningar som stärker samiskan. Ett haltande språk och dåliga lösningar kan ha så negativa konsekvenser att de börjar undergräva språket. Därför anser sametingen att det är viktigt att skapa etiska regler för den samiska språkteknologins utveckling. Reglerna ska omfatta både det språkteknologiska verktygets tillkomst och användning.

För att ha en kontinuitet i flaggskeppsprojektet måste det avsättas medel för uppföljning av de olika åtgärderna. Därför ska sametingen årligen bedöma de ekonomiska ramarna för flaggskeppsprojektet, utifrån respektive sametings budgetbehandling. Varje sameting ska också kunna initiera åtgärder, även om övriga sameting inte har möjlighet involvera sig i aktiviteterna.

Den norska regeringen har beslutat om urfolksspråksdekaden i nära samarbete med Sametinget i Norge. Den norska regeringen har tillsammans med Sametinget i Norge etablerat ett nationellt samarbetsforum för att säkerställa hela projektet. Sametingen ser det som viktigt att finska och svenska myndigheter också etablerar samarbetsforum med sametingen i Finland och Sverige så vi säkerställer ett effektivt genomförande av urfolksspråksdekaden, och en bra kommunikation mellan sametingen och staterna.

Sametinget hänvisar till FN:s internationella urfolksdekad för urfolksspråk 2022–2032 och urfolksspråksdekadens handlingsplan. Sametinget beslutar att genomföra ett gemensamt samiskt flaggskeppsprojekt i språkteknologi, tillsammans med sametingen i Norge och Finland.

Flaggskeppsprojektets mål är att stärka alla samiska språks ställning i den digitala världen.

Sametinget uppmanar staterna att tilldela ekonomiska resurser för flaggskeppsprojektets ändamål så att samisk språkteknologi utvecklas under språkdecenniet. Sametinget:

- förutsätter att både sametingen och deras samarbetspartners (bl.a. de som finansieras av sametingen, som sametingen samarbetar med etc.) distribuerar alla översatta texter till Giellatekno-korpusen. Sametinget uppmuntrar även andra, både statliga och privata institutioner att överlämna översatta texter till den samiska korpusen.
- ska arbeta för att stärka den samiska språkteknologiska miljön så att de kan tillgodose framtida språkteknologiska behov och för att skapa nödvändiga språkteknologiska verktyg. Sametinget förväntar sig att staterna också tar ett ekonomiskt ansvar för att stödja så att den samiska språkteknologiska miljön stärks.
- ska även fortsättningsvis arbeta för att stora teknologiföretag öppnar källkoderna och därmed ger små språk möjlighet att komma in på språkteknologimarknaden. Sametinget förväntar sig att även staterna tar ett aktivt grepp för att få stora teknologiföretag att öppna källkoderna.
- anser det som viktigt att skapa gemensamma etiska regler för samisk språkteknologi, som förklarar vilka språkteknologiska verktyg som skapas och hur de används.
- kommer att samarbeta med andra urfolk, och lägga till rätta för att andra urfolk kan utveckla sina språk.
- uppmanar finska och svenska staten att etablera nationella samarbetsforum för IDIL2022-2032.

Ekonomi

Budgetuppföljning per 2022-08-31 ser ut att följa de uppsatta målen. Det som sticker ut är plenums kostnader men kan förhoppningsvis balanseras upp av budgetpost Samiskt parlamentariskt råd (Bilaga 8).

Internationellt

Sametinget i Sverige är sedan i 20 maj 2022 ordförandeland för SPR. Ordförandeskapet löper fram till 20 september 2023. Det innebär att det planeras att SPRs parlamentarikerkonferens kommer att hållas 30 maj 2023 i Arvidsjaur.

Följande områden i handlingsplanen är särskilt prioriterade:

- Samisk parlamentarisk råds verksamhet - organisering og finansiering
- Samiska språken (Målet är att Nordisk fag- og resurscenter, Giellagáldu, för samiska språk etableras på permanent basis)
- Nordisk Samekonvention
- Samordning av sametingsvalen i Finland, Norge och Sverige
- Identifiera konkreta gränshinder i samiska områden, med målet att begränsa och motverka gränshinder, som är till hinder för samarbete i samiske områden
- Gränsöverskridande samarbete angående gemensam strategi i Rovdjurspolitiken
- Följa upp slutdokumentet från FN:s World Conference on Indigenous Peoples (WCIP), bl.a. arbetet med att urfolks folkvalda organ kan delta i möten i FN systemet med egen status.

Andra frågor som är viktiga frågor för SPR är arbetet med att bli permanent medlem i Nordiska rådet. Idag har vi bara observatörsstatus. Sedan 2015 har vi emellertid möjlighet att delta i utskottsarbetet. Deltagare i Nordiska rådet har fört fram kritik för att vi inte har fått bli permanenta medlemmar, har varit bla att vi inte deltar på Nordiska rådets sessioner samt på utskottens möten.

En annan viktig fråga för SPR är samordning av deltagande på internationella möten. Urfolksfrågor finns ofta med på agendan på ett flertal möten vilket innebär att Sametingen i de nordiska länderna försöker att fördela olika ansvarsområden. Vid representationer i olika sammanhang är det oftast presidenten i SPR som är ansvarig.

Några möten som är aktuella för SPR:

- FN:s Människorättsråd – 51 sessionen september /oktober 2022 i i Genève.
- NASCO International Year of the Salmon Wrap-up seminarium 4-6 oktober 2022 i Vancouver
- UNFCCC COP 27) Partsmöte klimatkonferensen i Sharm el Sheik 1-4 november, 7-8 november 2022
- Workshop stärkt urfolksdeltagande i FN, Genève 21-24 november 2022
- CBD (COP 15) Montreal, 7-19 december 2022
- Arctic Winter Games 29 i Buffalo januari - 4 februari 2023
- BEAC (Barents Euoro Arctic Council) Summit of European Indigenous Sámi People i Bryssel 22-24 mars 2023.

Sametinget har varit representerad på följande internationella möten:

- The Biennalen Sámi Pavilion 21 april Venedig, Håkan Jonsson
- EU Sami Week 20-22 juni i Bryssel, Håkan Jonsson
- Nordiska rådets välfärdsutskotts möte 27-29 juni i Reykjavik, Håkan Jonsson
- EMRIP:s möte 4-8 juli vid FN i Genève, Marie Persson Njajta
- Grand opening Event Arran 360 26 augusti 2022 i Venedig, Stefan Mikaelsson
- 15th Conference of Parliamentarians of the Arctic Region, Nuuk, Greenland 10 -13. September 2022, Håkan Jonsson

FÖRENTA NATIONERNAS PERMANENTA FORUM, 21 SESSIONEN 25 april - 6 maj

Förenta Nationernas Permanenta Forum för Urfolksfrågor (UNPFII) är ett rådgivande organ på hög nivå till det Ekonomiska och Sociala Rådet ECOSOC. Forumet inrättades den 28 juli år 2000 genom resolution 2000/22 med mandatet att bl.a behandla urfolks frågor som rör ekonomisk och social utveckling, kultur, miljö, utbildning, hälsa och mänskliga rättigheter. Enligt ECOSOC:s resolution 2.000/22 så består Permanent Forum av 8 ledamöter nominerade av Regeringarna som ska väljas av Rådet, och av ytterligare 8 ledamöter som nomineras i nära konsultationer med urfolksorganisationer och som utnämns av Rådets President Permanenta Forumet är ett av tre FN-organ som har mandat att behandla specifika urfolksfrågor. De andra två är Expert Mekanismen för Urfolks Rättigheter (EMRIP) och den Särskilde Rapportören för urfolkens rättigheter (från 1.5.2020 José Francisco Calí Tzay). Permanent Forum utövar bland annat tillhandahåller expertråd och rekommendationer om urfolksfrågor till program, fonder och till FN:s organ genom ECOSOC, medvetenheten och främjar integration och samordning av aktiviteter som rör urfolksfrågor inom FN-systemet, -främjar respekt för och fullständig tillämpning av bestämmelserna i FN:s deklaration om urfolkens rättigheter och följer upp effektiviteten av denna deklaration. Den 21:a sessionen av FN:s Permanenta Forum pågick mellan den 25 april och 6 maj. Det var möjligt att följa den via videokonferens. Sametinget var bl.a representerade på finsk sida av Tuomas Aslak Juuso och på norsk sida av Silje Karina Muotka, den senare nämnda var även President i Samiskt Parlamentariskt Råd.

De givna villkoren för anföranden måste följas och annars riskerar man att bli avbruten då den utmätta tiden passerats. Eftersom Permanent Forum inte är en klagoinstans utan ett forum där man ska framföra rekommendationer så blir det fatalt för innehållet i ett anförande om de sista meningarna

faller bort. Sametingsrepresentanterna såväl som Sameråds representanterna var väl artikulerade och uttalade sig på ett bra sätt. Som förväntat togs de domar upp som nyligen avkunnats på norsk såväl som finsk sida i dessa inlägg. Mänskliga rättigheter som Fritt informerat förhandsamtycke (FPIC) synliggjordes och även nationalstaternas ovilja att följa de domar som Högsta Domstolen avkunnat med den samiska rätten som klara vinnare. Permanent Forums sessioner pågick mellan kl 9-tt am och 3-5 pm alla vardagar under den fastställda mötestiden utom den 2 maj som är en av FN:s högtidsdagar. Tidsskillnaden är plus 6 timmar till den svensk normaltid.

Permanent Forum avgav en rapport med de ärenden som skickas till ECOSOC för deras uppmärksamhet på 27 sidor och med 159 punkter med anmärkningar eller rekommendationer. E/2022/43-E/C.19/2022/11 Under punkten "Diskussioner om temat urfolk, näringsliv, autonomi och mänskliga rättighets principer om due diligence, inklusive fritt och informerat förhandssamtycke" redovisas följande:

"Urfolken saknar erkännande och möter dåligt implementerande av sina rättigheter med flagranti kränkningar av deras rättigheter och deras landområden, samtidigt som behovet av deras fritt, informerade förhandssamtycke och rätten till självstyre är ignorerade av lokala och transnationella företag inom gruvdrift, avverkning, och olja samt gasutvinning bland andra sektorer. Territorierna och urfolkens resurser är landgrabbade och självförsörjningen försämras till skada för urfolkens kunskap, kulturer och språk. I det avseendet är det viktigt att påminna Medlems Staterna om deras ansvar att skydda".

Processen inom Permanent Forum kan ta anseelig tid. Men dessa ibland sega processer har trots allt ändå lett till skapandet av de tre olika organ som beskrivs i början av denna redovisning.

ECOSOC:s President utnämnde 8 stycken medlemmar den 12 juli 2022 till Permanent Forum med mandattid fram till och med 31.12.2025. Alla de 8 som blev utnämnda var således nominerade av urfolksorganisationer. Tina Sovkina var en av dessa. Permanent Forums 22:a session kommer att hållas vid FN:s högkvarter den 7-28 april.

Sametinget har haft ett samtal med FN:s Specialrapportör för urfolk José Francisco Calí Tzay om exploateringar och fallet Gállok vid hans besök i Sverige, samt vid EMRIP i Genève.

Sametinget har även uppmärksammat den allvarliga situationen för massaierna i Loliondo och visat sin solidaritet. Där överlämnade SPR, genom Sametingens representanter på plats vid EMRIP i Genève, ett stödbrev kring "The situation for the Maasai indigenous pastoralists in Ngorongoro District in Northern Tanzania" till berörd urfolksdelegation.

Biennalen Sámi Pavilion 21 april Venedig

In an historic first, the Nordic Pavilion in Venice is transforming into 'The Sámi Pavilion', with a project commissioned by Office for Contemporary Art Norway (OCA), with co-commissioners Moderna Museet and Museum of Contemporary Art Kiasma / The Finnish National Gallery in Helsinki, Finland, featuring the Sámi artists Pauliina Feodoroff, Máret Ánne Sara and Anders Sunna

during the 59th International Art Exhibition of La Biennale di Venezia in 2022. This transformation of the Nordic Pavilion celebrates the art and sovereignty of the Indigenous Sámi people, whose nation extends across the Nordic countries and into the Kola Peninsula in Russia.

EU Sami Week 20-22 juni i Bryssel

The EU Sámi Week will bring together official representatives from Sápmi as well as EU official representatives for a three-day conference with topics as partnership, climate justice and Sámi culture.

* EU-Sápmi Partnership - alliance for the future

* Climate Justice, the pathway to a sustainable future. The session focused on the challenges of coping with the consequences of climate change and the green transition

* The greatness and potential of Sámi culture, and the benefits with the proper support from the EU.

Sametingets deltagande vid EMRIP Expert Mechanism on the Rights of Indigenous Peoples 4-8 juli i Genève

Sametinget representerades av styrelseledamot Marie Persson Njajta och jurist Matilda Månsson. Under sessionens första dag presenterade EMRIP ett utkast på sin årliga studie. Deltagare lämnade sina synpunkter på utkastet så att det kan bearbetas innan det antas av FN:s människorättsråd-rådet vid dess session i september 2022. Sametinget höll ett anförande om förhållanden på svensk sida Sápmi inkl. sanningskommissionen och konsultationsordningen som exempel på initiativ som bygger relationer mellan urfolk och stater, men påtalade även bristen på resurser.

I anförandet informerade Sametinget om sanningskommissionen och underströk även behovet av historisk kunskap, övergrepp och vikten av historisk kontext för att bygga goda relationer och överenskommelser med urfolk. Sannings- och försoningskommissioner kan vara ett verktyg för att återuppbygga tillit, partnerskap och "nation-to-nation".

En händelse under mötets första dag där en rysk delegat uppförde sig hotfullt och trakasserade två kvinnliga urfolksdelegater upptog mötets uppmärksamhet under flera agendapunkter. Flera urfolksorganisationer och stater uttalade stöd för de drabbade och fördömde den ryske delegatens agerande. Bl.a. hölls ett gemensamt anförande av flera stater (inkl. Sverige). Urfolksrepresentanter uppmanade EMRIP att utreda händelsen.

Under agendapunkt 7 – International Decade of Indigenous Languages / Urfolksspråkdekaden (IDIL) höll Sametinget i Norge ett gemensamt samiskt anförande om Sametingens samarbete kring språkteknologi.

Under agendapunkt 9 (del II) – Dialog med FN:s urfolksmekanismer och treaty bodies om implementering av Urfolksdeklarationen höll Sametinget ett anförande om Gállok och statens beviljade bearbetningskoncession i området. (Bilaga).

I anförandet framfördes Sametingets fördömande av beslutet. Sametinget tackade även FN:s specialrapportör för urfolksrättigheter för hans engagemang i frågan. Syftet var att lyfta fallet Gállok och be EMRIP, treaty bodies och FN:s urfolksmekanismer om stöd för att adressera exploateringar på samiska marker som kränker urfolksrättigheter och initiera dialog om möjliga vägar framåt. Sametinget lyfte att Gállok utgör en av många exploateringar som nu görs i Sápmi utan respekt för

urfolksrättigheter inkl. free, prior and informed consent, samt ofta utan reella möjligheter för samer att överklaga tillstånd och beslut.

Sametinget uttalade även stöd och solidaritet med urfolk världen över som kämpar mot exploateringar av deras marker, vatten och territorier samt mot kränkningar av deras rättigheter.

Under agendapunkt 11 – Ökat deltagande för urfolk inom FN – hölls ett gemensamt arktiskt anförande från Sametingen, Samerådet och Inuit Circumpolar Council om behovet av fortsatt arbete med processen.

Sametingets representanter deltog aktivt under sessionen inom ramen för ordinarie program, parallella aktiviteter och sidoeven. Under EMRIP träffade Sametinget representanter från urfolk och stater. Dagen före EMRIP-sessionens öppnande deltog Marie Persson Njajta på ett heldagsmöte med globalt urfolkscaucus. Sametinget höll löpande kontakt med de övriga samiska delegaterna från Sametingen, Samerådet samt delegat från Sami Nisson Forum som deltog i ett panelsamtal. Även med Ailo Keskitalo som var på plats genom Amnesty.

Sametingets representanter träffade Oscar Ekéus, rådgivare vid Sveriges representation i Genève och lyfte frågor om Sveriges engagemang och deltagande i EMRIP:s och MR-rådets arbete för urfolksfrågor och behovet av att upprätta tydligare samarbetsformer mellan UD, Kulturdepartementet, utlandsmyndigheter och Sametinget. Även problematiken kring den s.k. ”gröna omställningen”, exploateringar samt fallet med Gállok lyftes.

Dialog fördes även kring incidenten med den hotfulle ryska delegaten och oron för urfolks säkerhet, urfolk som sökt asyl samt befinner sig både utanför samt innanför gränsen mot Ryssland. Urfolksdelegater måste kunna informera om sin situation och framföra kritik mot stater utan att bli påhoppade av staters delegater, vilket nu skedde upprepade gånger. Det är oroande att det kan ske inom FN:s väggar.

15th Conference of Parliamentarians of the Arctic Region, 12-13 september Nuuk

Mötet enades om följande:

People of the Arctic

- We acknowledge and promote Indigenous people's rights, including recommendations from the ICC and Sami parliaments.
- We want to enhance the representation of Indigenous peoples in film and media. In acknowledgement of fact that there is not only one truth, we also have to see it from the indigenous people's point of view.
- Support the preservation and development of the culture and language of Indigenous peoples.
- Follow and support the truth and reconciliation processes in the Arctic and promote the implementation of the recommendations.
- Promote initiatives on mental health, with a special focus on prevention of suicides, sexual abuse of children and alcohol abuse. By speaking up, we ensure political action and awareness concerning mental health.

Climate change in the Arctic

- We will work for a reduction of emissions in the Arctic.

- We will promote green and renewable energy in the Arctic. The Arctic should be the place to look for solutions for the world.
- We will increase funding in climate research.
- We will promote a special focal point on Indigenous representation in international negotiations on preventing climate change.

The Economy in the Arctic

- We will work to promote a stable and predictable political framework for sustainable economic development in the Arctic.
- We will work for guidelines for good economic development in the Arctic.
- We will promote a business mindset in young people, education and good working conditions for a competent workforce around in the Arctic.
- We will look to increase the competences of remote communities by digitalisation and in that way promote e-health and e-learning possibilities.

Rennäring

Två möten med Rennäringsnämnden har hållits digitalt.

Rennäringsfrågorna i styrelsen är fortsatt under beredning och en fördjupad redovisning kommer när dessa är klara.

Ett möte har hållits med rennäringskansli om vargproblemet.

Möte med Mellersta rovdjursförvaltningsområdet har skett. Där lyftes särskilt vargfrågan upp och givetvis remissen om rovdjursnivåer.

Naturvårdsverket kommer nu att se över miniminivåerna för rovdjur.

I övrigt för kansli och ordförande för Rennäringsnämnden just nu med Näringsdepartementet en dialog som utgår ifrån budgetunderlagets förslag till ersättning för rovdjursskador så att ersättningen kan marknadsanpassas och ge full ersättning till samebyarna. Vi har tagit fram en hemställan om ett fast klimatstöd/anslag på begäran av Näringsdepartementet men avvaktar en mottagare efter valet.

Kansliets höga arbetsbelastning påverkar fortsatt arbetet.

Främjandeanslaget har beviljats en tillfällig höjning med 10 miljoner för de ökade kostnader som rennäringen fått vidkännas. Stigande foderpriser, dyrare transporter mm.

Detta är bekräftat oavsett vems budget som får företräde efter valet. Nämnden skall därför föreslå hur medlen skall användas. Vad som försenar det arbetet är att statssekreterare och ministrar ännu inte utsetts och att utbetalningarna till berörda skall prövas av statsstödsnämnden så att de inte kolliderar med EU:s regelverk.

Detaljerad redovisning i övrigt under nämndens redovisning.